

Jean-Baptiste-Camille Corot: Tájkép tóval, 1860-as évek, Ermitázs, Szentpétervár

Díaz de la Peña: A fontainebleau-i erdő, 1868, Dallas Museum of Art

Paál László: Őszi hangulat (Erdőben), 1875 körül, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

43.

PAÁL LÁSZLÓ (1846-1879)

Erdőrészlet sziklával, 1876

Olaj, vászon, 61x81,5 cm

Jelezve balra lent: L de Paál 876

Kezdő ár: 15 000 000 Ft / 48 387 EUR

Becsérték: 30 000 000 – 50 000 000 Ft

Estimated value: 96 774 – 161 290 EUR

PROVENIENCIA:

- Nemes Marcell gyűjteményében
- majd Kestler Miksa tulajdona (1929)

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA:

- A magyar festészet rejtőzködő csodái I. – Válogatás magyar magángyűjteményekből. Mű-terem Galéria, Budapest, 2004. október 16. – november 13. 99. oldal
- Vonzások és változások. 18-19. századi magyar festészet magángyűjteményekben. Magyar Nemzeti Múzeum, 2013. március 23. – július 21. katalógus: 102.

REPRODUKÁLVA:

- Lázár Béla: Paál László élete és művészete. Franklin Társulat, Budapest, 1929. 187, 80. kép
- Bényi László: Paál László. Képzőművészeti Alap, Budapest, 1983, 84. kép

BARBIZON

Bár a barbizoni mesterek egymástól eltérő modorban festettek, valamennyien a táj bensőséges szépségét, kifejező erejét hangsúlyozták. A fontainebleau-i erdőben az 1850-es évekre létrehozták a „*paysage intime*” korábban ismeretlen műfaját. Paál 1873 nyarán érkezett Barbizonba, ahol ekkor még elevenen élt a nagy mesterek, Corot, Daubigny, de la Peña által meghonosított festői kultúra. Képeiket Paál ismerhette korábbi kiállításokról, vagy a híres londoni gyűjtő, Forbes kollekciójából. Azonnal magával ragadta a környék gazdag szín- és formavilága, lelkesen írta düsseldorfi barátjának: „*Ha valaha vissza akarnál vonulni, Barbizonba kellene jönnöd. Nem hiszem, hogy van ennél szebb vidék a világon.*”

„*Oui, l'imagination fait le paysage*”, vagyis a tájképet a képzelőerő festi – írta Baudelaire, és talán senkire nem illik annyira ez a megállapítás, mint a barbizoni hagyomány egyik utolsó fellobbanását képviselő magyar művészre. Paál a németalföldi és az angol tájfestészet ismeretében, szenvedélyes temperamentuma alapján még egyszer meg tudta újítani e műfajt az impresszionizmus mindent elsöprő optikai forradalma előtt.

43

Charles-François Daubigny: Tájkép, 1870 körül, Museum of Fine Arts, Ghent

Paál László: Békák mocsara, 1875, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

1876

A három éve a fontainebleau-i erdőben dolgozó Paál számára az 1876-os év hozza meg az első jelentősebb sikert. A párizsi Szalonban végre felfigyelnek egyik képére. *A békák mocsarát* nemcsak megdicsérte a kor egyik legbefolyásosabb kritikusja Leroi – „Paált elsősorban a fény és árnyék ellentéte foglalkoztatja, s műve éppen e hatás miatt figyelemre méltó” –, de az eredeti ceruzarajzot is közölte a L'Art-ban. Az erkölcsi sikerrel azonban nem állt arányban az anyagi elismerés. Paál otthonról egyre nyomasztóbb híreket kap családjá felől. Sokat dolgozik, de mintha a sors üldözné, éppen akkor, amikor nemcsak magáról, de hozzátartozóiról is gondoskodnia kellene, elhagyja szerencséje. Forbes, londoni mecénása már régen nem hallat magáról, a párizsi műkereskedők is elfordulnak tőle, a legsötétebb gondolatokba kergetve az egyre súlyosabb anyagi gondokkal küzdő festőt.

SZIKLÁK A FÁK KÖZÖTT

A mű Paál László utolsó korszakának egyik erőteljes, drámai erejű darabja. Ez a kép, akárcsak *A békák mocsara*, a fény és az árnyék ellentétére épül. A sűrű, olykor szinte átláthatatlan erdő, szinte alig engedi be a napfényt a kép terébe. Paál ezzel a kevés fényvel gazdálkodik, s nem pazarol. A finom fényhatásokkal a természet intim részleteire hangolja a festményt. Ahogy Bellák Gábor fogalmaz: „Az impresszionisták nap- és fénykultuszával szemben Paál tájképfestészetének e vonulata inkább a fény rabul ejtéséről szól. Annak a „fényminimumnak” a minél érzékenyebb és intenzívebb megragadásáról, amely még éppen láttatni engedi a dolgokat. Elvont, de mégsem spekulatív; érzéki, de egyidejűleg nagyon spirituális festészet ez, amely ráadásul minden „természetessége” ellenére nagyon átgondoltan megrendezett kompozíciókban ölt testet.” Paál szcenikus jelleget kölcsönöz a kompozíciónak. A motívumokat a képsíkkal párhuzamosan, középen egy keskeny sávban helyezi el, miközben a horizont felé megnyitott háttérből világítja meg azokat. Ez a 17. századi hagyományokat követő, tudatos beállítás megint csak az impresszionizmussal ellentétes látásmódot tükröz. A szenzuális hatásokat Paál felülírja, hogy az egyszerű látványfestészet helyett a fény misztikus vonatkozásaira koncentrálhasson.

A FESTMÉNY TÖRTÉNETE

A korábban lappangó alkotás Budapesten bukkant fel 2004-ben. A darab azonban nem volt teljesen ismeretlen, hiszen Lázár Béla már 1929-ben publikálta azt monográfiájában. A kép ekkor Kestler Miksa tulajdonában volt. Minden bizonnyal Nemes Marcell híres gyűjteményében is megfordult a festmény. Bár a korabeli katalógusokban ennek nyoma nem található, a kép vakrámáján felfedezhető cédulák jelzik, hogy az *Erdőrészlet sziklával* egykoron, a 2011-ben a Szépművészeti Múzeumban is bemutatott kivételes kollekciót gazdagította.

Kaszás Gábor

